סרט־המתח האכזרי שהוצג מאחורי הקלעים של הטלוויזיה הישראלית

כך נערפו ראשיהם של רבים וטובים מעובדי הטלוויזיה

ם הצופים המושבעים ביותר של הטלוויזיה הישראלית, האמונים כבר על תקלות ושיבושים בשידורים, הופתעו ביום הרביעי לפני שבוע. מה שראו הפעם על המסך הקטן, עבר את כל שהורגלו אליו. השידורים החלו באיחור, היו רצופים שיבושים והפרעות. התוכניות המיובאות שודרו ללא תרגום לעברית, והקריינית, דליה מוור, לא יכלה להסתיר את המבוכה שעל פניה, כשהתנצלה מדי פעם בהסבירה כי התקלות הן תוצאה של הפסקת־עבודה זמנית של חלק מעובדי הטלוויזיה.

אולם דרמת המתח האמיתית לא הוקרנה על־גבי המסך. היא התחוללה אותה שעה במיסדרונות ובאולפני הטלוויזיה בירושלים, שם פרצה התקוממות של העובדים, שבאה לידי ביטוי בהתפרצות אלימה.

סיבתה של ההתקוממות היתה סיום עבודתה של ועדת המיכרזים, שנועדה לקבוע מי מ־320 עובדי הטלוויזיה הזמניים, עובדי קול־ישראל וחניכי בית־הספר לרדיו של רשות־השידור, יתקבל לעבודה קבועה בטלוויזיה. אולם הגורם הישיר להתפרצות היתה העובדה שלמרבית העובדים נודעו תוצאות המיכרזים עוד לפני שפורסמו רשמית, מתוך ידיעות בעיתונות.

כצעד ראשון כונסה אסיפת עובדים, שהורכבה ממרבית העובדים שנפסלו, לפי הידיעות, במיכרזים. כ־80 עובדים מתוך עובדי הטלוויזיה נטלו חלק במרד. הרוחות סערו, כשהעובדים תובעים לשלוח מיברק לראש־הממשלה, לתבוע ממנה להקים ועדת־חקירה שתבדוק את פרשת המיכרזים, מאשימים את הנהלת רשות־השידור בחישובים בלתי מיקצועיים ובמיכרזים פיקטיביים.

חגי פינסקר, מנהל הטלוויזיה, ניסה להרגיע את הרוחות. אבל הטיחו נגדו דברים חריפים. «אתה מעורר בי בחילה עם השקרים שלך!» צעק לעברו מרדכי («מוטי») קירשנבאום, מהעובדים הבכירים של הטלוויזיה, שזכה במיכרז בתפקיד בדרגה נמוכה «אני רוצה להקיא!»

באותה אסיפה ספונטאנית החליטו העובדים לפתוח בשביתה מיידית. אלה שידעו כי לא עברו את המיכרז, החליטו להפסיק מייד את העבודה.

באקדח שלוף

כ שנוכח דעת כי תוכנית השידורים עשוייה לא לצאת אל הפועל, החליט חגי פינסקר להפעיל את הטלוויזיה בעצמי מחדר הבקרה, כשהוא נעזר על־ידי ארנון צוקרמן, סמנכ"ל רשות־השידור, ובני גל, המהנדס הראשי של הטלוויזיה.

פינסקר הורה לקריינית דליה מזור להיכנס לאולפן ולהודיע לצופים על תקלות בשידורים. העובדים לא מנעו מדליה להיכנס לאולפן. הם ידעו כי היא עובדת רק חודשיים כקריינית, והיה ברור להם כי אם תסרב לצייית להוראה, תפוטר למהרת היום.

אולם כאשר למדו העובדים כי פינסקר מתכוון להפעיל את השידור למרות השביתה, החלו לנסות למנוע זאת. הם עשו זאת על־ידי הוצאת פקקי חשמל, ניתוק כבלים וחבלה בציוד. אל הבניין הוזעקו אנשי שירות־הביטחון שהופקדו לשמור בנקודות־מפתח על המתגים ועל פקקי החשמל.

באחד המיקרים אף נשלף אקדח, כאשר אחד השומרים הבחין כי ברגע שניגש למיזנון, ניסו להוציא את הפקק עליו הופקד. עובדים אחרים עלו לגג הבניין, ניסו לחבל שם בצלחת המשדרת את המיקרו־גל לתחנת השידור באיתנים, אולם הסתבר כי ברגיה הודקו בצורה בלתי ניתנת להזזה.

מה שהתחולל במיסדרונות בניין הטלוויזיה דמה לקטע מתוך בונאנזה המשודר בטלוויזיה, אבל התגלה לעובדים לבסוף כקטע מתוך משימה בלתי אפשרית. בניגוד למה שהציגו בטלוויזיה היתה הפעם המשימה בלתי־אפשרית באמת. למרות התקלות והשיבושים, בוצע השידור.

היה זה שיאו של משבר האימון בין עובדי הטלוויזיה לבין ההנהלתה, משבר העלול לתת את אותותיו בטלוויזיה הישראלית עוד למשך זמן רב. כדי להבין את רקעו, כדאי אולי לסקור בקצרה את השלשלות הדברים בטלוויזיה.

בלי מסרה

כ ירידה וקיומה של הטלוויזיה הישראלית עמדו מן הרגע הראשון כסימן של כישלון. במשך שנים, כאשר עמד דויד בן־גוריון בראש הממשלה, הוא התנגד להכנסת מדיום זה לישראל. כאשר שוכנע בצורך להקים טלוויזיה, הטיל את תפקיד תיכנונה על חנוך גבתון, מי שהיה מנהל קול־ישראל.

היה זה לוי אשכול שהחליט בעד הקמת טלוויזיה והוצאתה מידי אנשי קול־ישראל. הוא הטיל על ישראל גלילי להרכיב את צוות ההקמה של הטלוויזיה. גלילי מינה את האלוף אלעד פלד, מי שהיה אז ראש המכללה לביטחון־לאומי לעמוד בראש צוות ההקמה.

בינתיים פרצה מלחמת ששת־הימים. מייד לאחריה הוחלט על הקמתה המהירה של הטלוויזיה. היה זה הפרופסור אליהו כ"ץ שהיה מופקד על ההקמה. כך קמה הטלוויזיה בצורה כימעט פרטיזנית, כשהיא מגייסת עובדים מכל הבא ליד.

כ־300 איש נמנו על צוות הטלוויזיה. היו בהם אנשי קול־ישראל לשעבר, ישראלים שחזרו מחו"ל, אנשים שהתמחו במיקצועות הטלוויזיה ומומחים שגוייסו מארצות־זרות. לכולם נאמר שהעסקתם היא זמנית בלבד, עד לחלוקת המישרות הקבועות באמצעות מיכרזים.

אלא שהוצאת המיכרזים נידחתה מפעם לפעם. הזמניות הפכה למעין קביעות. אנשים נטשו עבודות אחרות שלהם, עברו להתגורר בירושלים, עבדו במשכורות זעירות בתוך הנחה שזהו הקורבן שהם מקריבים עד שיזכו לקביעות.

במרץ 1969 עברה הטלוויזיה לידיים חדשות. שמואל אלמוג נתמנה מנכ"ל שידרות השידור וחגי פינסקר כמנהל הטלוויזיה. פינסקר, שהצטיין בקול־ישראל שם בנה את מאגאזין החדשות היום הזה, עורר תקוות כי ישנה את פני הדברים בטלוויזיה, שהיתה עד אז אנמית וכושלת. אולם שום דבר לא השתנה. הטלוויזיה נשארה באנאלית, ללא חוט שידרה וללא רמה או מטרה מוגדרים.

לא היתה זו אשמתו האישית כמו תוצאת המצב. לאיש לא היתה קונצפציה ברורה מה צריכה להיות הטלוויזיה הישראלית. למרות עצמאותה למראית עין נשארה הטלוויזיה מכשיר ממשלתי, בה פחד כל אחד מכל אחד וכל אחד פחד להחליט.

הכישרונות האמיתיים לא הגיעו אליה. יש בחו"ל הרבה אנשי טלוויזיה ישראליים מצליחים. אולם רובם נשארו בארצות שם הם עובדים. כי שם מוענקת להם עצמאות. אף יוצר עצמאי המכבד את עצמו אינו מסוגל לעבוד בטלוויזיה, בה הוא רק מכשיר טכני, שאינו מורשה להביע את השקפותיו ודיעותיו העצמאיות באמצעות המדיום שבידו.

הטיהור הפך לשחיטה

ד יה ברור כי כדי להעמיד את הטלוויזיה על רגליה יש לערוך בה טיהור גדול, כדי לברור מתוך הערב־רב של עובדים שהתקבצו בה, באופן מיקרי, את הטובים והמוכשרים ביותר, לאייש את המקומות שהתפנו באנשים חדשים. הצרה היתה רק שאיש לא קבע מראש כיצד ייעשה הטיהור. כך הפך הטיהור לשחיטה.

הדבר נעשה באמצעות מיכרז פנימי בין עובדי הטלוויזיה, שידורי־ישראל וקורס הרדיו של רשות־השידור. המקומות שלא אויישו במיכרז פנימי יאויישו במיכרז חיצוני, בו רשאים להשתתף גם אלה שנפסלו במיכרז הפנימי וגם כל אזרח אחר החושב את עצמו מתאים לתפקיד המוצע.

הפגם הראשון היה, בעצם, הרכבן של ועדות המיכרזים, שריאיינו את המועמדים וקבעו את גורלם לשבט או לחסד.

בוועדת המיכרזים היו נציגים קבועים כמו נתן שחם מרשות־השידור, ארנון צוקרמן, סמנכ"ל רשות־השידור לענייני מינהל, חגי פינסקר ושמואל אלמוג; וכן נציגים מתחלפים כמו העיתונאים דניאל בלוך (דבר), אריה צימוקי (ידיעות אחרונות), יוסף חריף (מעריב), חנה זמר (דבר), לוי יצחק הירושלמי (מעריב); ואישים כגבריאל צפרוני (מנהל הבימה) והד"ר ירמיהו יובל (שידורי־ישראל). איש הסרטים ברוך דינר והבמאי זילברטו טופאנו.

ספק אם הרכב זה של ועדות המיכרזים יש לו את המומחיות הדרושה כדי לקבוע על סמך ראיון אישי מי מתאים או לא מתאים לעבוד בטלוויזיה. (על עצם עבודתן של הוועדות, ראה מיסגרת נפרדת).

ואז, עוד בטרם נמסר למשתתפי המיכרזים רשמית מה הן התוצאות, פורסמו מרבית התוצאות בעיתונות. לפיהן הסתבר כי מבין 335 האנשים שהציעו את עצמם במיכרזים (כולל למישרות הטכניות) נמצאו רק 105 קפותיו ודיעותיו העצמאיות באמצעות המדיום שבידו.

מי הושלך? מי ניצול? עובדי הטלוויזיה הישראלית ממתינים בבית הטלוויזיה לתוצאות המיכרזים, שקבעו את עתידם. ביניהם נראים יורם רונן, ראש מחלקת החדשות, ומרדכי קירשנבאום.